

Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta
Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje
Charles University in Prague, Faculty of Science
Department of Social Geography and Regional Development

Doktorský studijní program: Sociální geografie a regionální rozvoj
Ph.D. study program: Social Geography and Regional Development

Role státu v regionálním rozvoji: aplikace současných teorií regionálního rozvoje na případ
vybraných podpůrných programů
*The role of the state in regional development: application of contemporary regional
development theories in the case of selected support programs*

Autoreferát disertační práce
Summary of the Ph.D. Thesis

RNDr. David Hána

Školitel/ *Supervisor*: Doc. RNDr. Jiří Blažek, PhD.

Praha, 2014

Abstrakt

Stát má v regionálním rozvoji významné postavení. Jeho zásahy mění celý socioekonomický systém, kterému se musí ostatní aktéři regionálního rozvoje přizpůsobit, má k dispozici velký objem finančních prostředků, vytváří velké množství pracovních míst a v jeho čele stojí „elity“, které mohou ovlivňovat názory jiných lidí. Na nutnost studia role státu a výdajové stránky jeho rozpočtu pro pochopení mechanismů regionálního rozvoje upozorňuje mnoho autorů. Přesto se v teoriích regionálního rozvoje setkáváme s diskuzí role státu pouze sporadicky.

Snahou této disertační práce je přispění k poznání role státu jako významného aktéra regionálního rozvoje studiem dopadu jeho podpůrných programů na regionální rozvoj. Pro konkrétnější uchopení tohoto tématu byl vybrán extrémní případ poslaneckých dotací (tzv. „porcování medvěda“), kterými poslanci každoročně přidělovali ze státního rozpočtu během jeho schvalování v Poslanecké sněmovně velké finanční částky na projekty s lokálním dopadem. Téma poslaneckých dotací je tradičním tématem zahraničních studií v rámci konceptu tzv. *pork barrel politics*, který zaštiťuje veškeré aktivity politických subjektů na přerozdělování státních financí (a postů) na základě klientelistického a politického ovlivňování. Tato disertační práce se na tyto přístupy snaží navázat a doplnit je.

Disertační práci tvoří dvě na sebe navazující části. V první části je vedena kritická diskuze nad teoriemi regionálního rozvoje z hlediska hodnocení významu role státu v regionálním rozvoji, která je následována metodickými aspekty studia podpůrných programů a konkrétně poslaneckých dotací. Tato část práce vytváří teoretickou a metodologickou základnu pro studium poslaneckých dotací, jehož výsledkem jsou publikační výstupy v druhé části práce. První článek se věnuje prostorové analýze poslaneckých dotací a implikaci jejich prostorové distribuce pro regionální rozvoj. Druhá publikace přidává hledání podmiňujících faktorů prostorové distribuce poslaneckých dotací. Další z publikací se zaměřuje na vliv poslanců na ministerské dotace po ukončení přidělování poslaneckých dotací. Poslední článek pak rozšiřuje dosavadní témata spojená s *pork barrel politics* o lokální implikace poslaneckých dotací prostřednictvím hodnocení významu poslaneckých dotací pro lokality příjemců těchto dotací. Mimo shrnutí a diskuzi hlavních závěrů v první části práce pak jednotlivé články poukazují na další možnosti výzkumu v jednotlivých oblastech studia poslaneckých, případně také ministerských dotací.

Abstract

The state plays a prominent role in the process of regional development. State interventions might bring radical influences into the entire socioeconomic system, to which the other actors of regional development have to adapt. Importantly, the state administers a large amount of funds, creates large numbers of jobs, and it is led by "elites" which might influence the other people's opinions. The need for studying of the role of the state and the expenditure side of its budget for an understanding of the mechanisms of regional development is recognized by many authors. However, deep discussions of the function of the state could be hardly found in regional development theories.

The aim of this dissertation thesis is to contribute to understanding of the role of the state as one of major actors in regional development via investigation of the regional impacts of public support programs. To provide concrete scrutiny, parliamentary grants (so-called "pork barrel") were depicted through which deputies annually sent large sums of money from the state budget during its approval process in the Chamber of Deputies on projects with local impact. The topic of parliamentary grants is a traditional topic for international studies within the concept of the so-called pork barrel politics, which includes all activities of political parties on the allocation of state finances (and posts) on the basis of clientelistic and political influences. This dissertation attempts to follow and in certain ways supplement these approaches.

The thesis consists of the two consecutive parts. First, a critical discussion of the theories of regional development in terms of the assessment of the significance of the state's role in regional development is provided. Further, the methodological pros and cons of studying public support programs are drawn. Second, the outcomes of empirical study of parliamentary grants are presented as publication outputs. The first paper included in the thesis deals with spatial analysis of parliamentary grants and the implications of their spatial distribution for regional development. The second article is targeted at factors influencing the spatial distribution of parliamentary grants. The third paper introduces the effect of MPs on ministerial grants after the finish of the parliamentary grants. The last article extends the current issues associated with pork barrel politics on the local implications of parliamentary grants, namely through the assessment of the importance of parliamentary grants for recipients' localities. Apart from the summary and discussion of the main conclusions in the first section of the thesis, the particular articles also point to the other research challenges in the study of parliamentary and ministerial grants.

1. Úvod

Většina teorií regionálního rozvoje považuje za hlavní mechanismus regionálního rozvoje aktivitu jednotlivců či soukromých subjektů (nadnárodní korporace, malé a střední podniky, atd.). Jednomu důležitému typu aktéra se ale velká část těchto teorií věnuje pouze sporadicky, často ho nepředstavuje jako plnohodnotného aktéra regionálního rozvoje. Tímto typem aktéra jsou státní instituce, politické instituce či obecně stát. Současné teorie regionálního rozvoje se jím zabývají pouze v omezené míře (viz Blažek, Uhlíř 2011), oproti tomu jsou však státní intervence, například prostřednictvím veřejných výdajů, zásadním mechanismem regionálního rozvoje (Martin 1999a; Martin, Minns 1995). Význam státu spočívá především ve schopnosti vytvářet podmínky na celém svém území, ve kterých fungují ostatní aktéři, kteří se jim musí přizpůsobit (např. Henderson et al. 2002; Potůček 2005; Harvey 2006a), dále ve velkém objemu finančních zdrojů, v tvorbě velkého počtu pracovních míst a také v přítomnosti „elit“, které jsou do značné míry schopné ovlivňovat názory dalších aktérů.

Pro pochopení role státu v regionálním rozvoji je nutné studovat státní výdaje s výraznou implikací pro regionální rozvoj. V tomto kontextu je vhodné rozlišit dvojí pojetí regionální politiky, která jsou svým finančním objemem výrazně odlišná. Do užšího pojetí regionální politiky spadá explicitní regionální politika státu či některých nadnárodních institucí s vlastní regionální politikou (Evropská unie). Vedle tohoto užšího pojetí regionální politiky, jehož explicitním cílem je podpora regionálního rozvoje, existuje také její širší pojetí. Jedná se o politiky a dotační programy státu se zřetelnou regionální dimenzí, u kterých se ale primárně nesleduje jejich dopad na regionální rozvoj (Blažek 2003, 2006; Macešková 2009). Právě sledování podpůrných programů v rámci tohoto širšího pojetí je z hlediska pochopení mechanismů regionálního rozvoje nezbytné, neboť jejich dopady na regionální rozvoj mohou být podstatně významnější než dopady programů užšího pojetí regionální politiky, především kvůli výrazně vyššímu objemu jimi distribuovaných finančních prostředků (Evropská komise 2004; Macešková 2005, 2007; Sunley et al. 2005).

Extrémním případem podpůrných programů tohoto typu jsou poslanecké dotace (tzv. „porcování medvěda“), kterými poslanci přidělovali každoročně ze státního rozpočtu během jeho schvalování v Poslanecké sněmovně velké finanční částky na projekty s lokálním dopadem. Výzkum těchto aktivit politiků, které mohou ve svém důsledku ovlivnit regionální rozvoj podle osobních a politických zájmů poslanců a politických stran, je velmi významný

nejen z hlediska pochopení regionálního rozvoje, ale obecně z pohledu geografie, politologie, sociologie i ekonomie. Všechny formy dotací, které jsou podobné českým poslaneckým dotacím, jsou spolu s dalšími klientelistickými praktikami politiků a politických stran tradičním tématem zahraničních odborných studií v rámci konceptu tzv. *pork barrel politics* (např. Johnston 1979, 1983; Fukui, Fukai 1996; Drazen, Eslava 2005; Golden, Picci 2006; Grossman, Helpman 2005; Finnigan 2007; Bardes et al. 2008). V české odborné literatuře bylo téma rozpracováno zatím v několika prvních studiích, které se pokusily téma uchopit v českém kontextu (Hána 2008, 2010, 2013, 2014; Stašková 2008; Hána, Macešková 2010; Hána, Feřtová 2014).

Studium poslaneckých dotací je významné i přes jejich ukončení v roce 2009. Jde o extrémní případ politického ovlivňování veřejných financí podle osobních a politických zájmů a příklad politického klientelismu, který je aktuálním tématem nejen v akademické (např. Dvořáková 2012a, b), ale i ve společenské diskuzi. Výsledky výzkumu poslaneckých dotací jsou navíc přínosné také pro studium jiných typů dotací ze státního rozpočtu, které jsou svým objemem a oborovým zacílením podobné poslaneckým dotacím (např. dotace Ministerstva pro místní rozvoj). Po zrušení přidělování poslaneckých dotací se totiž politici snaží vytvořit nové mechanismy ovlivňování státního rozpočtu a začít využívat jiné méně společensky kontrolované a méně odsuzované mechanismy pro přidělování státních financí pro naplnění svých zájmů v regionech (viz Dvořáková 2012a, b; srov. Stašková 2008). Poslanecké dotace mohou mít významné dopady na rozvoj obcí, které jsou patrné teprve po uplynutí několika let od jejich přidělení. Proto bylo vhodné provést zhodnocení poslaneckých dotací také v této perspektivě, která zároveň může přinést zajímavá zjištění pro studium jiných (především ministerských) dotací a významu také těchto dotací pro rozvoj obcí.

2. Cíle práce

Prvním cílem, který by měl vést k vysvětlení implikací poslaneckých dotací pro regionální rozvoj, je upřesnění, jakou roli hrají poslanecké dotace a jejich prostorová distribuce v regionálním rozvoji. První analýza by tak měla být zaměřena na identifikaci regionálního vzorce poslaneckých dotací a měla by představit odpovědi na otázky, zda byly tyto dotace prostorově nerovnoměrně distribuovány, případně která oblast byla jejich největším příjemcem. Neméně významné by mělo být představení významu poslaneckých

dotací pro regionální rozvoj ve srovnání s finančním objemem explicitní regionální politiky státu reprezentovanou dotacemi Ministerstva pro místní rozvoj.

Na tento první cíl bezprostředně navazuje druhý, který by měl vysvětlit zjištěnou prostorovou distribuci poslaneckých dotací na základě hledání jejich podmiňujících faktorů. Mohou v prostorové distribuci těchto dotací sehrát významnou roli bydliště poslanců? Další otázka proto zní, zda sledují poslanci vlastní zájmy a posílají finance z poslaneckých dotací do regionů svých bydlišť?

Ovlivňování státního rozpočtu poslanci však nebylo ani v době jejich přidělování omezeno jen na poslanecké dotace, když poslanci uplatňovali svůj vliv také při rozhodování o alokaci ministerských dotací (Stašková 2008). Třetí cíl by tedy měl odpovědět na otázku, co se stalo po ukončení přidělování poslaneckých dotací, tedy zda existuje možnost přesunu vlivu poslanců na státní rozpočet z Poslanecké sněmovny na jednotlivá ministerstva. Jak se tedy lišil prostorový vzorec vybraných ministerských dotací před ukončením přidělování poslaneckých dotací a po jeho ukončení? Respektoval cíle českých strategických dokumentů nebo měl spíše spojitost s prostorovým vzorcem poslaneckých dotací?

Většina dosavadních odborných studií se zabývá především celostátní perspektivou na alokaci prostředků z poslaneckých dotací (nebo podobných dotací v zahraničí) doplněných o hledání podmiňujících faktorů či důsledků ve volebním chování voličů. V odborné literatuře ale zcela chybí lokální perspektiva studia těchto dotací. Posledním cílem by tak mělo být zhodnocení významu poslaneckých dotací v lokalitách příjemců těchto dotací. Jaká byla využitelnost poslaneckých dotací a administrativní náročnost žádosti o tyto dotace ve srovnání s ostatními dotacemi? Jakou roli hrála provázanost starostů obcí s celostátními politiky? A mohly poslanecké dotace přispět k rozvoji obce, například ke kultivaci jejího prostředí, případně k dalšímu navazujícímu rozvoji?

3. Metodika

Vzhledem k vývoji politického systému, ve kterém dochází k začleňování politických stran do státních institucí (viz univerzální a kartelové strany, Katz, Mair 1995; Dvořáková 2012a, b), lze očekávat značný vliv politických představitelů na podobu státních politik a výběr státem podporovaných dotačních projektů. Stranický systém tak, jak uvádí německá regulační škola, může být pro pochopení podoby regionálního rozvoje klíčový (Haeusler, Hirsch 1987, cit. v Jessop 1990a). Současný český stranický systém je spojován s rozmachem

klientelistických (a korupčních) vazeb, které mohou ovlivňovat alokaci veřejných financí. Korupce má podle Gunnara Myrdala podobně jako politická kultura a fungování parlamentní demokracie zásadní vliv na regionální rozvoj (Myrdal 1957, cit. v Blažek, Uhlíř 2011; Myrdal 1978, 2005).

Osobní zájmy politiků se tak mohou projevit v celém spektru politik, které lze označit jako širší vymezení regionální politiky (viz Martin 1999b; Blažek 2003, 2006; Macešková 2005, 2007; Blažek, Macešková 2010). Regulační teorie uvádí závislost rozvoje regionu na národní formě regulace (Lipietz 1993; Storper, Scott 1995). Systém rozdělování dotací a jejich vliv na financování obcí je jedním z klíčových vztahů, který tvoří právě režim regulace na národní úrovni. Jeho nastavení pak má odlišné dopady na rozvoj jednotlivých regionů.

Extrémním příkladem státních podpůrných programů, jejichž prostředky jsou do regionů alokovány především na základě politických a osobních zájmů politiků, jsou poslanecké dotace. Tyto dotace jsou významné jak svým relativně vysokým finančním objemem (a tedy možným značným dopadem na lokální rozvoj některých především menších obcí, pro které jsou významným finančním zdrojem), tak způsobem prosazování do státního rozpočtu. Nejen že u poslaneckých dotací nebyl sledován jejich regionální dopad, ale navíc nebyla ani určována žádná kritéria, podle kterých by měly být dotace rozdělovány, ani cíle, kterých jimi mělo být dosaženo.

Účelem poslaneckých dotací sice mohlo být zajištění rozvoje potřebným regionům, na které se v dotačních titulech ministerstev pro specifické podmínky nedostalo, ale také politické strategie celostátních politických stran či politická podpora příslušných místních stranických organizací (viz také teorie veřejné volby, např. Brennan, Buchanan 1980; Rice 1985; Samuelson, Nordhaus 1991; Musgrave, Musgrave 1994; Buchanan 1998; Ochrana 2003), podpora rozvoje obce vlastního bydliště (a předcházení znehodnocení místního kapitálu, viz Harvey 2006a), sledování vlastních podnikatelských zájmů až po budování sociálních (viz Cooke 2001; Etzkowitz 2003; Bathelt et al. 2004; Leydesdorff, Meyer 2006) a klientelistických sítí (viz Dvořáková 2012a, b). Poslanci by zřejmě nejvíce podporovali lokality svých bydlišť a jejich okolí se spřízněnými politickými představiteli obcí (viz Pileček, Jančák 2010). Investice z prostředků státních výdajů by tak mohly těmto lokalitám dát komparativní výhodu založenou především na vhodných známostech před jinými lokalitami s prostředky získanými pouze ze systému rozpočtového určení daní, kterými jsou financovány místní samosprávy (Zákon č. 243/2000 Sb.).

S klientelistickými praktikami politiků souvisí ve světové literatuře často používaný koncept *pork barrel politics* (např. Johnston 1979, 1983; Fukui, Fukai 1996; Drazen, Eslava 2005; Golden, Picci 2006; Grossman, Helpman 2005; Finnigan 2007; Bardes et al. 2008). Ten zaštiťuje veškeré aktivity politiků a politických stran na přerozdělování státních financí (ale také např. pozic ve státních firmách a jejich dozorčích radách) na základě klientelistického ovlivnění a politických zájmů (Gregory et al. 2009). I v případě, kdy lze na zahraničním příkladu rozlišit „poslanecké“ a „ministerské“ dotace, autoři mezi zmíněnými typy dotací často nerozlišují a souhrnně je označují právě jako *pork barrel* (viz např. Johnston 1979, 1983; Fukui, Fukai 1996). Důvodem je především podobný smysl dotací, kdy politici na centrální úrovni státu zasahují do státního rozpočtu a pod vlivem klientelistických, politických nebo osobních vazeb přidělují finance na projekty s lokálním významem a dopadem, které ve velké míře mohou financovat samy obecní či regionální samosprávy.

Také v Česku poslanci zasahovali do státního rozpočtu během celého rozpočtového procesu (viz Hamerníková, Maaytová 2007; Stašková 2008), tedy jak v Poslanecké sněmovně při projednávání a schvalování návrhu státního rozpočtu (mediálně známé „porcování medvěda“), tak ve vládě a na ministerstvech během sestavování a projednávání návrhu rozpočtu a jeho následného plnění (Krejdl 2006; Stašková 2008). Na základě kritických ohlasů poslaneckých dotací přidělovaných Sněmovnou v médiích, od občanských sdružení (viz např. Kohout et al. 2006) a u voličů, a s příchodem finanční krize, která byla spojená s omezováním výdajů veřejného sektoru pravicovými vládami, nebylo již delegitimizované rozdělování několika milionů korun na projekty bez systematicky kontrolovaného výběru politicky únosné. Regulační teorie podávají vysvětlení především velkých společensko-ekonomických změn (Jessop 1990a, b). Tou prošla také praxe přidělování poslaneckých dotací, když během finanční krize (změny režimu akumulace) byli poslanci nuceni ukončit starý režim regulace, tedy přidělování poslaneckých dotací, a vytvořit nový režim, kdy zřejmě přesunuli svůj vliv na státní rozpočet na jednotlivá ministerstva. Přes relativní obtížnost prosazení dotace na ministerstvech se argumentem pro takové jednání zdá být nízká veřejná kontrola této části rozpočtového procesu (Němcová 2007; Stašková 2008), která poslancům zajišťuje „klidnou“ práci při ovlivňování ministerských úředníků či ministrů a po přidělení dotace garantuje nezájem médií.

Za základní zdroj dat pro ověřování cílů práce byly zvoleny tabulkové soubory z datových fondů Poslanecké sněmovny o přijatých pozměňovacích návrzích poslanců ke

státnímu rozpočtu za období 2003-2009 (PSPČR 2002-2008). Dotace určené přímo na financování lokálních projektů byly územně přiřazeny k obci, ve které byla dotace přijata, a také do příslušného okresu a kraje. Dotace byly také rozřazeny podle zvolené oborové klasifikace. Podobně byla upravena data o dotacích z programu Podpora regionálního rozvoje Ministerstva pro místní rozvoj z období 2004-2012 (MMR 2012) pro srovnání s objemem a prostorovým vzorcem poslaneckých dotací. Rozdělení sledovaného období na 2004-2009 a 2010-2012 pak mělo zodpovědět otázku, zda se nějak změnila distribuce těchto dotací po odstoupení od praxe rozdělování poslaneckých dotací v Poslanecké sněmovně. Pro potřeby tohoto výzkumu byla také použita data o trvalých bydlištích poslanců z volebních lístků voleb do Poslanecké sněmovny z roku 2002 a 2006 (ČSÚ 2002, 2006). Jde o jediné souhrnné údaje o „bydlištích“ poslanců, přestože se s nimi váží některé metodické problémy. Jejich omezení a vhodnost jejich využití pro tento typ analýzy byly již rozsáhle diskutovány (viz Hána 2010) a musí být při interpretaci výsledků brány v úvahu.

Součástí výzkumu také bylo představení ve světové literatuře opomíjeného pohledu lokálních aktérů v rámci studia *pork barrel*. Tedy pohledu starostů (žadatelů) na proces žádosti o poslaneckou dotaci a pohledu obyvatel na rozvojové dopady poslaneckých dotací v jejich obci. Za území pro případovou studii byl zvolen okres Žďár nad Sázavou, z celostátního pohledu poslaneckými dotacemi jeden z nejdotovanějších okresů, který je z velké části periferní (vymezení periferií např. Musil, Müller 2008). Podnětem pro zvolení takového typu území bylo očekávání zřetelných dopadů na rozvoj obcí relativně malým objemem finančních prostředků. V tomto okrese, především v jeho centru ve Žďáře nad Sázavou, zároveň sídlí místní stranické organizace některých velmi vlivných poslanců (srov. trvalá bydliště poslanců, Hána, Feřtová 2014), kteří mohli ovlivnit tok financí z poslaneckých dotací právě do tohoto území.

4. Výsledky a diskuse

Snahou této práce bylo přispění k poznání role státu jako významného aktéra regionálního rozvoje. Nejprve práce přiblížila různé způsoby a různou míru zapracování role státních institucí do jednotlivých teorií regionálního rozvoje. Pro tyto účely byla sestavena klasifikace těchto teorií, přičemž každá z nich představuje odlišný pohled na roli státních institucí v regionálním rozvoji. Neintervencionistické teorie intervence státu do regionálního rozvoje nerozpracovávají, naopak marxistické teorie do značné míry považují stát za nástroj

dominantní kapitalistické třídy vlastníků výrobních prostředků, proto státní intervence pouze sledují zájmy této třídy, a institucionální teorie většinou představují pouze roli orgánů veřejné správy na regionální úrovni, jejichž úkolem je převážně podpora podnikání a tvorby inovací. Pouze skupina regulacionistických teorií na stát pohlíží jako na plnohodnotného a silného aktéra s vlastními zájmy, které se svými intervencemi snaží prosadit. Pro studium vlivu podpůrných programů státu na regionální rozvoj tak mohou tyto teorie tvořit vhodný teoretický základ.

Extrémním příkladem takových podpůrných programů jsou poslanecké dotace. Analýza prostorového vzorce poslaneckých dotací v období 2003-2007 ukázala na výrazný severozápadně-jihovýchodní gradient, který se opakuje také v dalších analýzách pro období 2003-2009, když byl nejvíce podpořen jihovýchod Česka a nejméně jeho severozápad. Vzhledem k tomu, že na poslanecké dotace byly alokovány vyšší finanční částky než na dotační program na podporu regionálního rozvoje Ministerstva pro místní rozvoj, lze usuzovat, že poslanecké dotace mají vyšší dopady na regionální rozvoj než explicitní regionální politika státu. Výzkum poslaneckých dotací tak potvrdil závěry dřívějších studií vlivu programů tzv. širšího pojetí regionální politiky na regionální rozvoj. Poslanecké dotace tak mají nezanedbatelnou roli jako faktor regionálního či lokálního rozvoje.

Dalším krokem pro hlubší pochopení prostorového vzorce poslaneckých dotací bylo ověřování, zda lze trvalá bydliště poslanců považovat za podmiňující faktory jejich alokace. Korelace mezi rozmístěním trvalých bydlišť poslanců a prostorovým vzorcem poslaneckých dotací nebyla v období 2003-2009 prokázána, v některých oblastech koncentrace trvalých bydlišť poslanců odpovídala nejvyšší podpoře z poslaneckých dotací a naopak, byly však nalezeny lokality, kde tento vztah nebyl potvrzen. Vysvětlením může být vliv sociálních a klientelistických sítí, které mohou být rozprostřeny po území celého Česka, nebo rozdílem mezi trvalými a obvyklými (skutečnými) bydlišti poslanců.

Poslanecké dotace byly do státního rozpočtu zařazeny zřejmě na dlouhou dobu naposled v roce 2009. Analýza vztahu mezi dotacemi programu Podpora regionálního rozvoje Ministerstva pro místní rozvoj a poslaneckých dotací v období 2004-2012 měla ověřit předpoklad, že poslanci po zrušení poslaneckých dotací přesunuli svůj vliv na alokaci prostředků ze státního rozpočtu z Poslanecké sněmovny na jednotlivá ministerstva. Prostorový vzorec dotací Ministerstva pro místní rozvoj se po ukončení přidělování poslaneckých dotací skutečně do značné míry „přizpůsobil“ prostorovému vzorci

poslaneckých dotací. Objevuje se severozápadně-jihovýchodní gradient, který nemá u těchto ministerských dotací oficiální opodstatnění, a slábne korelace s vymezením regionů se soustředěnou podporou státu, kterému má podle českých strategických dokumentů odpovídat.

Studium lokálních implikací poslaneckých dotací, jako v celosvětovém pohledu nové téma v rámci *pork barrel politics*, mělo představit nové informace o významu poslaneckých dotací pro lokality příjemců a politické představitele těchto obcí. Výzkum byl realizován formou případové studie v okrese Žďár nad Sázavou. Poslanecké dotace z období 2003-2009 měly v obcích tohoto okresu velký význam pro jejich rozvoj, když navyšovaly průměrné obecní rozpočty významnou částkou a starostové i obyvatelé uváděli projekty financované z těchto dotací mezi těmi nejvýznamnějšími pro spokojený život v obci. Pro žádost o dotaci pak podle starostů byly důležité především známosti s politiky. Jiné typy dotací představují pro menší obce velkou administrativní zátěž, kdo měl tuto možnost snadnějšího získání poslanecké dotace, ten jí podle starostů využil. Význam známostí s politiky však starostové spojovali také s žádostmi o některé ministerské dotace. To podporuje předpoklad, že alokace financí ze státního rozpočtu na základě osobních, politických a klientelistických vazeb nadále pokračuje i přes mediálně propagované ukončení přidělování poslaneckých dotací.

5. Závěry

Hlavní závěry představeného výzkumu poslaneckých dotací lze shrnout do tří bodů. Poslanecké dotace kultivují fyzické prostředí obcí, což je pro obyvatele (studovaných obcí) zásadní forma rozvoje obce. Lze tedy říci, že poslanecké dotace měly pro několik vybraných obcí smysl a mohly jim pomoci zlepšit jejich vnější obraz. Alokace dotací však nebyla rovnoměrná, byla politicky ovlivněná a byla odlišná od prostorového vzorce užšího pojetí regionální politiky. Mohlo tak docházet k deformaci regionálního či lokálního rozvoje podle politických a osobních zájmů poslanců. Tento systém tak nebyl spravedlivý, když známosti s poslancem, který dokázal obcím zajistit dotaci či alespoň informace pro jednodušší žádost o dotaci, byly pro přidělení dotace tím nejdůležitějším faktorem.

Představené závěry výzkumu poslaneckých dotací jsou dílčím příspěvkem ke studiu role státu v regionálním rozvoji, jehož aktivity mohou mít značný vliv na regionální rozvojové procesy. Výsledky, ke kterým došel představený výzkum, jsou zřejmě platné i pro ministerské dotace podobného oborového zacílení a podobného finančního objemu. Systém jejich

přidělování je zřejmě také ovlivněn zájmy politiků tvořenými často aktéry v jejich klientelistických sítích. Tento systém je nutné upravit, avšak ve stávající podobě je jen těžko reformovatelný, jak ukazuje příklad poslaneckých dotací. Po jejich zrušení poslanci pouze přesunuli svůj vliv na alokaci prostředků ze státního rozpočtu z Poslanecké sněmovny na méně veřejností kontrolovaná ministerstva. Vhodné by tak bylo zrušení ministerských dotací a přesun prostředků na sdílené daně (jak tomu bylo také u poslaneckých dotací) nebo založení místních daní, kterými by obce získávaly potřebné finanční prostředky bez zapojení centrálních státních institucí. Decentralizace může mít pozitivní dopad na regionální a lokální rozvoj (např. Myrdal 1957, cit. v Blažek, Uhlíř 2011; Myrdal 2005; Porter 2003), konkrétně lze zmínit význam autonomního hospodaření regionů a výběru místních daní pro regionální rozvoj (Cooke 2001). Někteří autoři sice varují před oslabováním role státu při aplikaci principu subsidiarity (Chomsky 1998, cit. v Jandourek 2010; Harvey 2006a), v tomto případě však lze předpokládat, že nad těmito možnými negativními důsledky by převládaly ty pozitivní, tedy přispění k omezení stále se rozšiřujícího klientelismu v českém politickém prostředí. Role českého státu v regionálním rozvoji by tak ztratila část svého negativního obrazu a byla blíže k rozvojovým opatřením pozitivního a celospolečensky přijatelného charakteru.

1. Introduction

Regional development theories mainly presents activity of individuals or private entities (multinational corporations, small and medium-sized enterprises, etc.) as the main mechanism of regional development. Many theories deal with one important type of actor to a limited extent, often it is not a regular actor there. This type of actor is state institutions, political institutions, or in general the state (see Blažek, Uhlíř 2011). However, state interventions, for example through public expenditures, are the fundamental mechanism of regional development (Martin 1999; Martin, Minns 1995). The importance of the state lies, in the first instance, in its ability to create conditions for its entire territory in which other actors have to operate and have to adapt to them (eg. Henderson et al. 2002; Potůček 2005; Harvey 2006a), as well as a large amount of financial resources, in the creation of many jobs, and also in the presence of "elites", which are able to influence the views of other actors.

For understanding the role of the state in regional development, it is necessary to study state spending with significant implications for regional development. In this context, it is useful to distinguish between two concepts of regional policy, which financial volume are significantly different. In the narrower concept of regional policy, there is explicit regional policy of the state and of some international institutions with their own regional policy (European Union). In addition to the narrower concept of regional policy, whose explicit aim is to support regional development, there is also a broader one. In this concept, there are policies and subsidy programs with a distinct regional dimension, but where is not primary monitor of their impact on regional development (Blažek 2003, 2006; Macešková 2009). However, monitoring of support programs within this broader concept is necessary to understand the mechanisms of regional development, because their impact on regional development can be substantially more important than the impact of programs from the narrower concept of regional policy, mainly due to significantly higher volume of distributed funds (European Commission 2004; Macešková 2005, 2007; Sunley et al. 2005).

An extreme case of this type of support programs are parliamentary grants (so-called "pork barrel"), by which MPs ascribed annually large amount of money on projects with local impact from the state budget during its approval in the Chamber of Deputies. Research of those politician's activities, that may affect regional development by personal and political interests of MPs and political parties, is very important not only for understanding regional

development, but generally in terms of geography, political science, sociology and economics. All forms of subsidies, which are similar to Czech parliamentary grants, with other clientelistic practices of politicians and political parties are traditional topic of foreign academic studies within the concept of the so-called pork barrel politics (eg. Johnston 1979, 1983; Fukui, Fukai 1996; Drazen, Eslava 2005; Golden, Picci 2006; Grossman, Helpman 2005; Finnigan 2007; Bardes et al. 2008). In Czech academic literature, the topic has been worked up in few studies within the Czech context (Hána 2008, 2010, 2013, 2014; Stašková 2008; Hána, Macešková 2010; Hána, Feřtřová 2014).

The study of parliamentary grants is important in spite of their ending in 2009. They are an extreme case of political influence on public finance and an example of political clientelism, which is an actual topic not only in academic (eg. Dvořáková 2012a, b), but in public discussion as well. Research results of parliamentary grants are also beneficial for studying other types of subsidies from the state budget, which are similar to parliamentary grants in terms of volume and branch structure (eg. subsidies from the Ministry of Regional Development). After ending the allocation of parliamentary grants, politicians are trying to create new mechanisms for influencing the state budget and to start using other less public controlled and less denounced mechanisms for allocating state funds to their regional interests (see Dvořáková 2012a, b; cf. Stašková 2008). Parliamentary grants might have a significant impact on the development of municipalities that are evident only after several years of their assignment. Therefore, it was appropriate to assess parliamentary grants in this perspective as well, which also can bring interesting findings for study other (esp. ministerial) grants and the importance of these grants for municipal development.

2. Aims of the study

The first aim, which should lead to an explanation of the implications of parliamentary grants for regional development, is the specification of the role of parliamentary grants and their spatial distribution in regional development. The first analysis should thus be focused on identifying regional patterns of parliamentary grants and should give answers to the question of spatially uneven distribution of these subsidies and identify localities of the largest support. The showing importance of parliamentary grants for regional development

in comparison with the financial volume of the state explicit regional policy represented by grants from the Ministry of Regional Development would be equally important.

This first aim is directly followed by the second one, which would explain the spatial distribution of parliamentary grants on the basis of seeking their factors. Might MPs residences play an important role in the spatial distribution? The next question is, therefore, whether MPs follow their own interests and sending parliamentary grants to regions of their homes?

However, MPs' influence on the state budget was not, even at the time of their allocation, limited only on parliamentary grants when MPs apply their influence on the deciding of allocation of ministerial grants as well (Stašková 2008). Therefore, the third aim would answer the question of what happened after the end of parliamentary grants, whether is there a possibility of moving the influence of MPs on the state budget from the Chamber of Deputies to concrete ministries. How different was the spatial pattern of selected ministerial grants before the end of parliamentary grants and after its ending? Did these grants respect goals of Czech strategic documents or have more connections with the spatial pattern of parliamentary grants?

The most of academic studies mainly deals with national perspective on the allocation of parliamentary grants (or similar grants abroad) supplemented by uncovering factors or consequences in the electoral behaviour of voters. However, academic literature lacks a local perspective on these grants. The final aim would be an evaluation of the importance of parliamentary grants for locations of these grants recipients. What was the usability of parliamentary grants and administrative demands of application for these grants compared to other grants? What role did interconnection between mayors and national politicians play? Could parliamentary grants contribute to the municipal development, such as the cultivation of its environment, or broader development?

3. Methods

Due to the evolution of the political system, in which political parties are incorporated into state institutions (see catch-all and cartel parties, Katz, Mair 1995; Dvořáková 2012a, b), we can expect considerable influence of politicians upon the shape of state policies and the choice of state-supported grant projects. Party system, as the German regulation theory

school states, can be the key for understanding forms of regional development (Haeusler, Hirsch 1987, in Jessop 1990a). The contemporary Czech party system is associated with the expansion of clientelistic (and corruption) relationships that may affect the allocation of public finances. According to Gunnar Myrdal, corruption as well as political culture and functioning of parliamentary democracy have a major impact on regional development (Myrdal 1957, in Blažek, Uhlíř 2011; Myrdal 1978, 2005).

Personal interests of politicians may occur across policies, which can be described as the broader concept of regional policy (see Martin 1999b; Blažek 2003, 2006; Macešková 2005, 2007; Blažek, Macešková 2010). Regulation theory states the regional development dependence on the form of the national regulation (Lipietz 1993; Storper, Scott 1995). The system of grants distribution and their impact on municipal financing is one of key relationships that form this “mode of regulation” at the national level. The setting of this mode has different effects on development of individual regions.

An extreme example of state support programs, whose funds are primarily allocated to regions on base of political and personal interests of politicians, are parliamentary grants. These grants are important to its relatively high financial volume (and therefore potentially significant impact on the local development primarily of some smaller municipalities, for which they are a significant source of finance) and to its way of acceptance. Not only the fact, there was not any monitoring of their regional impact, but there also were not any criteria by which grants should be distributed or any objectives to be achieved by them.

Although, the purpose of parliamentary grants might be ensure the development of regions which did not received grants from ministries for their specific conditions, but it also might be the political strategy of national political parties or political support to local party organizations (see public choice theory, eg. Brennan, Buchanan 1980; Rice 1985; Samuelson, Nordhaus 1991; Musgrave, Musgrave 1994; Buchanan 1998; Ochrana 2003), supporting development of their home municipalities (and preventing devaluation of local capital, see Harvey 2006a), pursuing their own business interests, building social (see Cooke 2001; Etzkowitz 2003; Bathelt et al. 2004; Leydesdorff, Meyer 2006) and clientelistic networks (see Dvořáková 2012a, b). MPs would probably mostly supported localities of their homes and surrounding with related political representatives of municipalities (see Pileček, Jančák 2010). Investments from the state spending might thus give to these localities a comparative advantage based primarily on suitable connections against other localities with funds

obtained only from the budgetary allocation of taxes, which are the base of local government budgets (Zákon č. 243/2000 Sb.).

Clientelistic practices of politicians are often included in the concept of pork barrel politics (eg. Johnston 1979, 1983; Fukui, Fukai 1996; Drazen, Eslava 2005; Golden, Picci 2006; Grossman, Helpman 2005; Finnigan 2007; Bardes et al. 2008). It contains all activities of politicians and political parties on the allocation of state finances (but also positions in state enterprises and their supervisory boards) based on clientelistic influence and political interests (Gregory et al. 2009). Even in the case when it is possible to distinguish "parliamentary" and "ministerial" grants, foreign writers often do not differentiate between these types of grants and collectively call them pork barrel (see eg. Johnston 1979, 1983; Fukui, Fukai 1996). Main reason is a similar sense of subsidies, when politicians at the central level of the state intervenes to the state budget and under the influence of clientelistic, political or personal ties they allocate finances on projects of local significance and impact that might be largely financed by municipal or regional governments themselves.

Czech MPs intervened to the state budget during the whole budgetary process (see Hamerníková, Maaytová 2007; Stašková 2008), both in the Chamber of Deputies during the consideration and approval of the state budget (known in Czech as "porcování medvěda") and at ministries during assembling of the state budget and its subsequent fulfilment (Krejdl 2006; Stašková 2008). On the ground of critical comments of parliamentary grants in media, from civic associations (see eg. Kohout et al. 2006) and voters, and with coming of the financial crisis, which has been associated with reducing public sector spending by right-wing governments, de-legitimized distribution of several million crowns on projects without systematically controlled selection had not been politically viable. Regulation theory explains primarily large socio-economic changes (Jessop 1990a, b). We should say that parliamentary grants were part of this change as well, when the financial crisis (change of "accumulation regime") caused that MPs have ended the old "mode of regulation" (allocation of parliamentary grants) and create the new mode, when they probably moved their impact on the state budget to individual ministries. Despite relative difficulty of influence on ministerial grants, the main argument for this praxis might be low public control of this part of the budgetary process (Němcová 2007; Stašková 2008), which provides media disinterest during their influence on ministerial officials or ministers and after the grants allocation as well.

The main data source for verifying aims of this thesis were data files from the Chamber of Deputies about MPs' amendments to the state budget for the period 2003-2009 (PSPČR 2002-2008). Grants which were directly related to financing of local projects were spatially assigned to the municipality in which the grant was received, and also to the appropriate district and region. Grants were also classified by branch classification. Similarly, the data about grants from the Ministry of Regional Development program of Support of Regional Development from the period 2004-2012 (MMR 2012) were adjusted in the same way for a comparison with the volume and the spatial pattern of parliamentary grants. Dividing to the period 2004-2009 and 2010-2012 should answer the question whether the distribution of these grants has changed after the end of parliamentary grants. For the purpose of this research, data of permanent residences of MPs from ballots of elections to the Chamber of Deputies in 2002 and 2006 (ČSÚ 2002, 2006) was also used. It is the only comprehensive data source on the MPs' residences, although with some methodological problems. Its limitations and appropriateness of its use for this type of analysis have been extensively discussed (see Hána 2010) and must be part of an interpretation of the results.

Introduction to a, in academic literature neglected, perspective of local actors should be part of the research of pork barrel. It means the mayors' (applicants') view on the process of parliamentary grant application and the inhabitants' view on developing impacts of grants in their municipality. For the case study, the district of Žďár nad Sázavou was chosen, from the national perspective one of the highest recipients from parliamentary grants, which is largely peripheral (for definition of peripheries see Musil, Müller 2008). In this type of area, we might expect distinct impact on municipal development by relatively small volume of funds. In this district, especially in its centre Žďár nad Sázavou, there are seats of local party organizations of some very influential MPs (cf. MPs' permanent residences, Hána, Feřtová 2014), which could affect the flow of funds from parliamentary grants into this territory.

4. Results and discussion

The aim of this study was to contribute to understanding the role of the state as a major player in regional development. At first, the thesis outlined various incorporation ways and degrees of the state institutions role in the various theories of regional development. For these purposes, the classification of these theories was prepared, where each category

represents a different view of the role of state institutions in regional development. Non-interventional theories do not devote to state interventions to regional development, marxist theories regard the state as an instrument of the dominant capitalist class of means of production owners, so state interventions pursue interests of this class only, and institutional theories generally consider only the role of public authorities at regional level, whose task is mainly support to entrepreneurs and creating innovations. Only regulational theories work with the state as full-fledged actor with strong self-interests, which are tried to push through their interventions. Therefore, these theories might form a suitable theoretical basis for studying the effect of state support programs for regional development.

An extreme example of such support programs is presented by parliamentary grants. The analysis of spatial patterns of parliamentary grants in 2003-2007 showed the significant northwest-southeast gradient that is repeated in other analyses for the period 2003-2009, when the southeast of Czechia was supported at most and the northwest at least. Parliamentary grants had higher financial volume than the Support of regional development program grants from the Ministry of Regional Development, so it can be concluded that parliamentary grants have higher impact on regional development than the state explicit regional policy. The research of parliamentary grants confirmed the findings of earlier studies of the impact of programs from the broader concept of regional policy on regional development. Therefore, parliamentary grants have the significant role as a factor of regional and local development.

The next step for a deeper understanding of spatial patterns of parliamentary grants was verifying whether permanent residences of MPs might be considered as influencing factors of allocation. The correlation between the distribution of permanent residences and the spatial pattern of parliamentary grants in the period 2003-2009 has not been proven, in some areas the concentration of permanent residences corresponds to the highest support of parliamentary grants and vice versa, but there were found localities where this relationship was not confirmed. It may be explained by the influence of social and clientelistic networks, which can be spread out over whole Czechia, or by the difference between permanent and common residences.

Parliamentary grants were included in the state budget for a last time in 2009. Analysis of the relationship between Support of regional development program from the Ministry of

Regional Development and parliamentary grants in the period 2004-2012 should verify the assumption that MPs moved their influence on allocation of state budget funds from the Chamber of Deputies to individual ministries after the end of parliamentary grants. The spatial pattern of grants from the Ministry for Regional Development have "adapted" to the spatial pattern of parliamentary grants after their ending. There have been appeared northwest-southeast gradient, which have not any official reason in these ministerial grants, and there have been weaker correlation with defined regions of concentrated state support, which should be, according to Czech strategic documents, basis for support from this program.

Research in local implications of parliamentary grants, in the global perspective new topic in pork barrel politics, should present new information about the importance of parliamentary grants for localities of receivers and for political leaders of these municipalities. The research was conducted in the form of a case study in the district of Žďár nad Sázavou. Parliamentary grants from the period 2003-2009 had great importance for development of municipalities in this district, while they increased average municipal budgets by a significant amount and mayors and inhabitants reported projects funded by these grants among the most important for a satisfied life in the municipality. According to mayors, connections with national politicians were particularly important for a grant application. Other types of grants present a huge administrative burden for small municipalities, therefore who had the opportunity to facilitate work by parliamentary grant, make use of an opportunity, according to mayors' answers. The importance of connections with national politicians was also associated by mayors with the applications of some ministerial grants. This endorses the assumption that the allocation of state budget funds on the basis of personal, political and clientelistic connections continues despite the media promoted the end of parliamentary grants.

5. Conclusions

Main conclusions of the research of parliamentary grants can be summarized in three points. Parliamentary grants cultivate the physical environment of municipalities, which is for inhabitants (from studied municipalities) the most important form of municipal development. We can say that parliamentary grants had sense for a few selected

municipalities and could help them to improve their external image. However, allocation of grants was uneven, politically influenced and had different spatial patterns from the narrower concept of regional policy. Therefore, it might lead to deformation of regional and local development according to political and personal interests of MPs. This system was not equitable, when the connection with the MP, who was able to provide a grant or at least the information for easier application for a grant, was the most important factor of grant allocation.

Presented research findings about parliamentary grants are the partial contribution to the study of the state's role in regional development, whose activities might have a significant impact on regional development processes. The results presented by this research are clearly valid for ministerial grants of similar sectorial targeting and similar financial volume as well. The system of their allocation is also probably influenced by interests of politicians often formed by actors in their clientelistic networks. This system have to be modified, but in its current form is hardly reformed, as exemplified by parliamentary grants. After their end, MPs only moved their impact on the allocation of state budget funds from the Chamber of Deputies on less public controlled ministries. Suitable plan would be to abolish ministerial grants and transfer funds to shared taxes (as same as after abolishment of parliamentary grants) or a constitution of local taxes that might be employed by municipalities to acquire necessary funds without the involvement of central state institutions. Decentralization might have a positive impact on regional and local development (eg. Myrdal 1957, in Blažek, Uhlíř 2011; Myrdal 2005; Porter 2003), it can be specifically mentioned the importance of autonomous regional management of finance and local taxes for regional development (Cooke 2001). Although, some authors warn against weakening the state's role after the principle of subsidiarity application (Chomsky 1998, in Jandourek 2010; Harvey 2006a), but in this case it can be assumed that, over these possible negative consequences, positive ones might dominate, thus it might contribute to restrictions of clientelism expansion in Czech politics. The role of the state in regional development would have lost a part of its negative image and was closer to developing measures of a positive and public acceptable nature.

6. Vybraná literatura/ *Selected references*

- AMIN, A. (1999): An institutionalist perspective on regional economic development. *International Journal of Urban and Regional Research*, 23, č. 2, s. 365-378.
- BARDES, B. A., SCHELLEY, M. C., SCHMIDT, S. W. (2008): *American Government and Politics Today 2008: The Essentials*. Cengage Learning, Belmont, 539 s.
- BATHELT, H., MALMBERG, A., MASKELL, P. (2004): Clusters and knowledge: local buzz, global pipelines and the process of knowledge creation. *Progress in Human Geography*, 28, č. 1, s. 31-56.
- BLAŽEK, J. (1996): Financování místních rozpočtů v České republice od roku 1996: dilema mezi principem solidarity a zásluhovosti. In: Hampl, M. (ed.): *Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice*. Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova v Praze, Praha, s. 315-332.
- BLAŽEK, J. (2002a): Regionální rozvoj a regionální politika – obecné problémy a specifika ČR v období transformace. Habilitační práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova v Praze, Praha, 218 s.
- BLAŽEK, J. (2002b): System of Czech local government financing as a framework for local development: 12 years of trial and error approach. *Acta Universitatis Carolinae – Geographica*, 37, č. 2, s. 157-175.
- BLAŽEK, J. (2003): Regionální politika v České republice. In: Potluka, O. a kol. (eds.): *Průvodce regionálními fondy EU*. IREAS, Praha, s. 62-75.
- BLAŽEK, J. (2006): Jakou regionální politiku potřebujeme po vstupu do EU?. In: Dočkal, V. (ed.): *Šest let regionální politiky v ČR. Šance a limity*. Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita, Brno, s. 37-48.
- BLAŽEK, J., MACEŠKOVÁ, M. (2010): Regional Analysis of Public Capital Expenditure: To Which Regions is Public Capital Expenditure Channelled - to 'Rich' or to 'Poor' Ones? *Regional Studies*, 44, č. 6, s. 679-696.
- BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. (2011): *Teorie regionálního rozvoje. Nástin, kritika, implikace*. Karolinum, Praha, 342 s.
- BRENNAN, G., BUCHANAN, J. M. (1980): *The power to tax: analytical foundations of a fiscal constitution*. Cambridge University Press, Cambridge, 231 s.
- BUCHANAN, J. M. (1998): *Veřejné finance v demokratickém systému*. Computer Press, Praha, 324 s.

- COE, N. M., HESS, M., YEUNG, H. W., DICKEN, P., HENDERSON, J. (2004): 'Globalizing' Regional Development: A Global Production Networks Perspective. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 29, č. 4, s. 468-484.
- COOKE, P. (2001): Regional Innovation Systems, Clusters, and the Knowledge Economy. *Industrial and Corporate Change*, 10, č. 4, s. 945-974.
- ČSÚ (2002): Jmenné seznamy kandidátů ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konaných ve dnech 14. - 15. 6. 2002. Z vnitřních zdrojů ČSÚ.
- ČSÚ (2006): Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. <http://www.volby.cz/pls/ps2006/ps1?xjazyk=CZ> (cit. 8. 2. 2010).
- DICKEN, P. (2007): *Global Shift: mapping the changing contours of the world economy*. The Guilford Press, New York – London, 599 s.
- DRAZEN, A., ESLAVA, M. (2005): Pork Barrel Cycles. National Bureau of Economic Research Working Papers, č. 12190. National Bureau of Economic Research, Cambridge, 33 s. <http://www.nber.org/papers/w12190.pdf> (cit. 27. 5. 2012).
- DVOŘÁKOVÁ, V. (2012a): *Rozkládání státu*. Universum, Praha, 176 s.
- DVOŘÁKOVÁ, V. (2012b): Systémová korupce jako fenomén současné krize. In: Pehe, J. (ed.): *Krize, nebo konec kapitalismu? Prostor*, Praha, s. 250-258.
- ETZKOWITZ, H. (2003): Innovation in innovation: the Triple Helix of university-industry-government relations. *Social Science Information*, 42, č. 3, s. 293-337.
- EVROPSKÁ KOMISE (2004): *The Impact of Member State Policies on Cohesion. Final Report*. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/3cr/impact_member.pdf (cit. 25. 1. 2010).
- FINNIGAN, T. (2007): *All About Pork: The Abuse of Earmarks and the Needed Reforms*. Citizens Against Government Waste, Washington. http://www.cagw.org/site/DocServer/All_About_Pork_2007_Final.pdf?docID=2001 (cit. 2. 12. 2009).
- FUKUI, H., FUKAI, S. N. (1996): Pork Barrel Politics, Networks, and Local Economic Development in Contemporary Japan. *Asian Survey*, 36, č. 3, s. 268-286.
- GEREFFI, G. (2005): The Global Economy: Organization, Governance, and Development. In: Smelser, N. J., Swedborg, R. (eds.): *The Handbook of Economic Sociology, Second Edition*. Princeton University Press, Princeton, s. 160-182.
- GERTLER, M. S. (2010): Rules of the Game: The Place of Institutions in Regional Economic Change. *Regional Studies*, 44, č. 1, s. 1-15.

- GIDDENS, A. (2004): Třetí cesta a její kritici. Mladá fronta, Praha, 184 s.
- GOLDEN, M. A., PICCI, L. (2006): Pork-Barrel Politics in Postwar Italy, 1953-94. *American Journal of Political Science*, 52, č. 2, s. 268–289.
- GREGORY, D., JOHNSTON, R. J., PRATT, G., WATTS, M. J., WHATMORE, S. (2009): *The Dictionary of Human Geography*. 5th Edition. Wiley-Blackwell, Chichester, 1052 s.
- GROSSMAN, G. M., HELPMAN, E. (2005): Party Discipline and Pork-Barrel Politics. *Other Recent Works*. Institute of Governmental Studies, University of California, Berkeley, 27 s. <http://escholarship.org/uc/item/64k158j4> (cit. 27. 5. 2012).
- HALÍK, T. (2009): Stromu zbývá naděje. Krize jako šance. Nakladatelství Lidové noviny, Praha, 233 s.
- HAMERNÍKOVÁ, B., MAAYTOVÁ, A. (2007): Veřejné finance. ASPI, Praha, 364 s.
- HAMPL, M. (1998): Realita, společnost a geografická organizace: hledání integrálního řádu. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Praha, 110 s.
- HAMPL, M. (2010): Regionální diferenciace společnosti: obecné typy vývojových procesů. *Geografie*, 110, č. 1, s. 1-20.
- HÁNA, D. (2008): Regionální analýza poslaneckých dotací v období 2003-2007. Bakalářská práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova v Praze, Praha, 49 s.
- HÁNA, D. (2010): Poslanecké dotace v Česku v letech 2003-2009: Prostorová dimenze a identifikace některých podmiňujících faktorů. Diplomová práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova v Praze, Praha, 96 s.
- HÁNA, D. (2013): Porcování ministerského medvěda: Souvislost mezi poslaneckými a ministerskými dotacemi v Česku v období 2004–2012. *Politologická revue*, č. 2, s. 76-92.
- HÁNA, D. (2014): Local development implications of pork-barrel: a case study of a Czech district. *AUC Geographica* (přijato k tisku).
- HÁNA, D., FEŘTROVÁ, M. (2014): Faktory územní alokace poslaneckých dotací v Česku v letech 2003-2009: význam lokalizace bydliště poslanců. *Regionální studia* (přijato k tisku).
- HÁNA, D., MACEŠKOVÁ, M. (2010): Poslanecké dotace v kontextu implikací pro regionální rozvoj. *E+M Ekonomie a Management*, 13, č. 3, s. 16-25.
- HARVEY, D. (1974): What kind of geography for what kind of public policy? *Transactions of the Institute of British Geographers*, 63, s. 18-24.
- HARVEY, D. (1976): The Marxian theory of the state. *Antipode*, 8, č. 2, s. 80-89.

- HARVEY, D. (2004): Retrospect on The Limits to Capital. *Antipode*, 36, č. 3, s. 544-549.
- HARVEY, D. (2006a): *Limits to Capital*. Verso, London – New York, 478 s.
- HARVEY, D. (2006b): Neo-liberalism as creative destruction. *Geografiska Annaler Series B Human Geography*, 88, č. 2, s. 145-158.
- HARVEY, D. (2008): The Right to the City. *New Left Review*, č. 53, s. 23-40.
- HEGEL, G. W. F. (1952): Úvod k dějinám filosofie. *Rovnost*, Praha, 68 s.
- HENDERSON, J., DICKEN, P., HESS, M., COE, N., YEUNG, H. W.-C. (2002): Global production networks and the analysis of economic development. *Review of International Political Economy*, 9, č. 3, s. 436-464.
- HIRSCHMAN, A. O. (1973): The Changing Tolerance for Income Inequality in the Course of Economic Development. *The Quarterly Journal of Economics*, 87, č. 4, s. 544-566.
- JANDOUREK, J. (2010): Čítanka sociologických klasiků. Grada, Praha, 200 s.
- JESSOP, B. (1990a): Regulation theories in retrospect and prospect. *Economy and Society*, 19, č. 2, s. 153-216.
- JESSOP, B. (1990b): *State theory: putting the Capitalist state in its place*. Penn State Press, 413 s.
- JESSOP, B. (2004): On the Limits of The Limits to Capital. *Antipode*, 36, č. 3, s. 480-496.
- JESSOP, B. (2007): *State Power. A Strategic-Relational Approach*. Polity Press, Cambridge, 301 s.
- JOHNSTON, R. J. (1979): Congressional Committees and Department Spending: The Political Influence on the Geography of Federal Expenditure in the United States. *Transactions of the Institute of British Geographers, New Series*, 4, č. 3, s. 373-384.
- JOHNSTON, R. J. (1983): The feedback component of the pork barrel: tests using the results of the 1983 General Election in Britain. *Environment and Planning A*, 15, č. 12, s. 1691-1696.
- JUDT, T. (2011): *Zle se vede zemi*. Rybka Publishers, Praha, 191 s.
- KATZ, R. S., MAIR, P. (1995): Changing Models of Party Organization And Party Democracy: The Emergence of the Cartel Party. *Party Politics*, 1, č. 1, s. 5-28.
- KELLER, J. (2003): *Nedomyšlená společnost*. Doplněk, Praha, 132 s.
- KELLER, J. (2010): *Tři sociální světy. Sociální struktura postindustriální společnosti*. Sociologické nakladatelství SLON, Praha, 211 s.

- KEYNES, J. M. (2008): *The General Theory of Employment, Interest and Money*. BN Publishing, 239 s.
- KOHOUT, P., KREJDL, A., PAVEL, J. (eds) (2006): *Průhledný státní rozpočet? Kudy tečou a kam prosakují naše veřejné finance*. Transparency International Česká republika, Praha, 219 s. http://www.transparency.cz/pdf/rozpocet_studie_01.pdf (cit. 16. 2. 2008).
- KREJDL, A. (2006): *Veřejné rozpočty a rozpočtový proces v České republice*. In: Kohout, P., Krejdl, A., Pavel, J. (eds): *Průhledný státní rozpočet? Kudy tečou a kam prosakují naše veřejné finance*. Transparency International Česká republika, Praha, s. 93-168. http://www.transparency.cz/pdf/rozpocet_studie_01.pdf (cit. 16. 2. 2008).
- KRUGMAN, P. (1994): *Complex landscapes in economic geography*. *American Economic Review*, 84, č. 2, s. 412-416.
- LIPIETZ, A. (1993): *The Local and the Global: Regional Individuality or Interregionalism?* *Transactions of the Institute of British Geographers, New Series*, 18, č. 1, s. 8-18.
- LEYDESDORFF, L., MEYER, M. (2006): *Triple Helix indicators of knowledge-based innovation systems: Introduction to the special issue*. *Research Policy*, 35, č. 10, s. 1441-1449.
- MACEŠKOVÁ, M. (2005): *Analýza regionálních dopadů fiskální politiky. Obecné principy a příklad České republiky*. Magisterská práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova v Praze, Praha, 143 s.
- MACEŠKOVÁ, M. (2007): *Regionální dimenze fiskální politiky na příkladě veřejných investičních výdajů v Česku*. *Geografie - Sborník ČGS*, 112, č. 1, s. 17-33.
- MACEŠKOVÁ, M. (2009): *Fiskální politika jako klíčový mechanismus regionálního rozvoje: příklad regionální dimenze sektorových a horizontálních politik ČR*. Disertační práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova v Praze, Praha, 154 s.
- MARTIN, R. (1999a): *The new 'geographical turn' in economics: some critical reflections*. *Cambridge Journal of Economics*, 23, s. 65-91.
- MARTIN, R. (1999b): *The Regional Dimension in European Public Policy: Convergence or Divergence?* Palgrave Publisher, New York.
- MARTIN, R., MINNS, R. (1995): *Undermining the Financial Basis of Regions: The Spatial Structure and Implications of the UK Pension Fund System*. *Regional Studies*, 29, č. 2, s. 125-144.

- MMR (2012): Dotace a programy. Ministerstvo pro místní rozvoj. <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika/Programy-Dotace> (cit. 15. 11. 2013).
- MUSGRAVE, R. A., MUSGRAVE, P. B. (1994): Veřejné finance v teorii a praxi. Management Press, Praha, 946 s.
- MUSIL, J., MÜLLER, J. (2008): Vnitřní periferie v České republice jako mechanismus sociální exkluze. Sociologický časopis, 44, č. 2, s. 321-348.
- MYRDAL, G. (1978): Institutional Economics. Journal of Economic Issues, 12, č. 4, s. 771-783.
- MYRDAL, G. (2005): The essential Gunnar Myrdal. Edited by Örjan Appelqvist and Stellan Andersson. The New Press, New York, 259 s.
- NĚMCOVÁ, M. (2007): Porcování medvěda, kdo ochutná a kdo si nechá zajít chuť? Blog Aktuálně.cz, 2. 10. 2007. <http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/miroslava-nmcova.php?itemid=1727> (cit. 7. 4. 2009).
- OCHRANA, F. (2003). Veřejná volba a řízení veřejných výdajů. Ekopress, Praha, 184 s.
- PAVLÍNEK, P., ŽENKA, J. (2010): Upgrading in the automotive industry: firm-level evidence from Central Europe. Journal of Economic Geography, 10, s. 1-28.
- PILEČEK, J., JANČÁK, V. (2010): Je možné měřit sociální kapitál? Analýza územní diferenciací okresů Česka. Geografie – Sborník ČGS, 115, č. 1, s. 78-95.
- PORTER, M. E. (2003): The Economic Performance of Regions. Regional Studies, 37, č. 6&7, s. 549-578.
- POTŮČEK, M. (2005): Trh, stát a občanský sektor jako regulátory života společnosti. In: Potůček, M. a kol. (eds.): Veřejná politika. Sociologické nakladatelství SLON, Praha, s. 85-120.
- PSPČR (2002–2008): Schválené pozměňovací návrhy k tabulkové části a k číselným položkám návrhu zákona o státním rozpočtu. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR. <http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=60195> (cit. 15. 11. 2013).
- RICE, T. W. (1985): An Examination of the Median Voter Hypothesis. The Western Political Quarterly, 38, č. 2, s. 211-223.
- RUPNIK, J., HVÍŽĎALA, K. (2009): Příliš brzy unavená demokracie. Časosběrný rozhovor 2001-2009. Portál, Praha, 280 s.
- SAMUELSON, P., NORDHAUS, W. (1991): Ekonomie. Svoboda, Praha, 1011 s.

- STAŠKOVÁ, B. Š. (2008): Porcování medvěda očima poslanců. Socioweb, č. 10, s. 13-16.
http://www.socioweb.cz/upl/editorial/download/156_socioweb_10_08.pdf
(cit. 20. 2. 2009).
- STORPER, M., SCOTT, A. J. (1995): The Wealth of Regions. Market forces and policy imperatives in local and global context. *Futures*, 27, č. 5, s. 505-526.
- STORPER, M., VENABLES, A. J. (2004): Buzz: face-to-face contact and the urban economy. *Journal of Economic Geography*, 4, č. 4, s. 351-370.
- SUNLEY, P., KLAGGE, B., BERNDT, C., MARTIN, R. (2005): Venture Capital Programmes in the UK and Germany: In What Sense Regional Policies? *Regional Studies*, 39, č. 2, s. 255-273.
- TABERY, E. (2006): Vládneme, nerušit. Opoziční smlouva a její dědictví. Paseka, Praha, 304 s.
- Zákon č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní).
- ŽIŽEK, S. (2011): Jednou jako tragédie, podruhé jako fraška aneb Proč musela utopie liberalismu zemřít dvakrát. Rybka Publishers, Praha, 247 s.

Curriculum vitae - David Hána

datum narození: 20. 5. 1985
e-mail: david.hana@centrum.cz

Vysokoškolské vzdělání

od 2010 Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta
postgraduální doktorský obor Sociální geografie a regionální rozvoj

2013 Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta
rigorózní řízení, obor Sociální geografie a regionální rozvoj

2008-2010 Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta
navazující magisterský obor Sociální geografie a regionální rozvoj

2005-2008 Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta
bakalářský obor Geografie a kartografie

Pracovní zkušenosti

od 2013 Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta
vědecký pracovník

od 2010 Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta
interní doktorand na Katedře sociální geografie a regionálního rozvoje

2008-2011 Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta
zapojení do výzkumu v grantovém projektu Sociálně prostorová diferenciacce obyvatelstva a její vliv na kvalitu života ve městech a obcích České republiky, Národní program výzkumu II, MŠMT ČR

Granty

od 2013 Scénáře budoucího vývoje mikroregionu jaderné elektrárny Dukovany s využitím přístupu Territorial Impact Assessment
*Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta
Technologická agentura ČR, vědecký pracovník*

2012-2013 Identifikace teritoriálních aliancí na základě studia poslaneckých a ministerských dotací v Česku v období 2003-2012
*Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta
Grantová agentura UK, hlavní řešitel*

2012-2013 Jak měřit sociální kapitál na úrovni obcí
*Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd
Grantová agentura UK, spoluřešitel*

Prezentace na konferencích

2014 Konference ČGS a SGS na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze
přijatý příspěvek „Případová studie poslaneckých dotací a jejich rozvojového potenciálu v okrese Žďár nad Sázavou“

2013 EURS Conference na University of Sussex v Brightonu ve Velké Británii
příspěvek "Influence of the localization of deputies' residences and the financial crisis on pork barrel in Czechia"

- 2013 Konference New Wave na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze
příspěvek "Influence of the localization of deputies' residences and the financial crisis on pork barrel in Czechia (2003-2012)"
- 2012 Výroční konference ČGS na Masarykově univerzitě v Brně
příspěvek "Prostorové aspekty poslaneckých a ministerských dotací v Česku v období 2003-2012"
- 2011 Konference Nové sociálně prostorové nerovnosti, lokální rozvoj a kvalita života na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze
příspěvek "Prostorové aspekty příjmů obecních rozpočtů v ČR: jaký význam mají dotace a tzv. zásluhové složky?"

Pedagogická činnost

- 2013/2014 Vedení Bakalářské práce Tomáše Černého
- 2012/2013 předmět MZ340C01Z Metody v SG I. na KSGRR PŘF UK
vyučování, vedení jedné ze skupin 1. ročníku demografů
vedení skupiny zpracovávající úpravy zadání seminární práce
- 2012/2013 Oponentura Bakalářské práce Martina Jirmana "Regionální analýza aktiv podílových fondů v České republice"
- 2012/2013 dozor a opravy testů z přijímacích zkoušek na magisterské studium Sociální geografie a regionálního rozvoje na KSGRR PŘF UK
- 2011/2012 předmět MZ340C01Z Metody v SG I. na KSGRR PŘF UK
vyučování, vedení jedné ze skupin 1. ročníku demografů
spolupráce na zpracování úprav zadání seminární práce
- 2010/2011 předmět MZ340C01Z Metody v SG I. na KSGRR PŘF UK
vyučování, vedení jedné ze skupin 1. ročníku demografů

Absolvované kurzy a certifikáty

- 2013 Kurz tvůrčího psaní (René Nekuda)
- 2012 Scientific Writing Workshop (anglický kurz vědeckého psaní)
- 2011 certifikát FCE (B2) – zkouška z anglického jazyka University of Cambridge
- 2004 certifikát ECDL – správa počítače, kancelářské a databázové programy

Znalosti a dovednosti

<i>jazykové znalosti</i>	anglický jazyk (pokročilý, certifikát FCE) německý jazyk (pasivní znalost)
<i>počítačové programy</i>	geografické (ArcGIS, GeoDa) statistické (SPSS, Excel) kancelářské, grafické
<i>ostatní dovednosti</i>	řidičský průkaz, skupina B

Hlavní výzkumné zájmy

- politický vliv na regionální rozvoj
- politika dotačních programů
- fungování státu a politických stran
- lokální rozvoj malých obcí
- ekonomická geografie

Seznam publikací / *Selected publications*

HÁNA, D. (2014): Local development implications of pork-barrel: a case study of a Czech district. *AUC Geographica* (přijato k tisku).

HÁNA, D., FEŘTROVÁ, M. (2014): Faktory územní alokace poslaneckých dotací v Česku v letech 2003-2009: význam lokalizace bydlišť poslanců. *Regionální studia* (přijato k tisku).

HÁNA, D. (2013): Porcování ministerského medvěda: Souvislost mezi poslaneckými a ministerskými dotacemi v Česku v období 2004–2012. *Politologická revue*, č. 2, s. 76-92.

HÁNA, D. (2013): Prostorové aspekty poslaneckých a ministerských dotací v Česku v období 2003-2012. In: Svobodová, H. (ed.): *Nové výzvy pro geografii*. Brno, Masarykova univerzita, s. 163-171.

HÁNA, D., MACEŠKOVÁ, M. (2010): Poslanecké dotace v kontextu implikací pro regionální rozvoj. *E+M Ekonomie a Management*, 13, č. 3, s. 16-25 (IF 0,633, v době publikace 0,278).

HÁNA, D., MACEŠKOVÁ, M. (2008): Medvědí porce pro regiony. *Týdeník Euro*, č. 50, s. 96-97.